

JAROSLAVA VYDROVÁ:**Cesty fenomenológie. Fenomenologická metóda neskorého Husserla**

Pusté Úľany: Schola Philosophica 2010, 198 s.

Fenomenológia má za sebou už pomerne dlhú púť. Niektoré jej cesty sú takmer priame, dobre vychodené, niektoré sa stále kľukatia a krížia s ďalšími cestami, iné už odkrývajú nové horizonty aj možnosti ich dosahovania. Vždy poteší, ak na ktorejkoľvek z nich stretneme človeka zaniieteného pre hľadanie i objavovanie, odhodlaného vytrvať i v zarastených, neprebádaných úsekoch a ochotného aj niečo obetovať v prospech hlbšieho poznania. Na cestu odkrývania podôb fenomenológie sa pred časom vydala aj Jaroslava Vydrová vo svojej monografii *Cesty fenomenológie*, kde sa venuje predovšetkým analýze fenomenologickej metódy, ktorej dôsledné vypracovanie bolo jednou z kľúčových úloh Husserlovej filozofie. Keďže k rozborom *epoché* a *redukcie* sa Husserl opätovne vracal aj vo svojich neskorších textoch, vznikla až ich publikovaním v zobraňovaných spisoch možnosť korigovať doterajšie čiastkové interpretácie a vytvoriť komplexnejší obraz Husserlovho metodologického prístupu. Jaroslava Vydrová sa podujala na túto prácu a na základe Husserlových textov z rokov 1926 – 1935, obsiahnutých v 34. zväzku Husserlián pod názvom *Zur phänomenologischen Reduktion* analyzuje jednotlivé kroky a etapy fenomenologickej metódy. Približuje ich prostredníctvom troch základných problémových okruhov: motivácie, výkonu a zmyslu redukcie, ktoré zároveň predstavujú nosné tematické členenie knihy. Treba pritom poznamenať, že vzhľadom na Husserlove opakované návraty k prepracovaniu fenomenologickej metódy je takto štruktúrovaná interpretácia vhodnejším a zároveň plodnejším prístupom k zvolenej problematike než chronologické mapovanie a komparácia opisov redukcie podľa jednotlivých Husserlových textov.

Východiskovú otázku motivácie uskutočnenia redukcie, ktorej sa autorka venuje v prvej kapitole, možno zodpovedať z viacerých hľadísk. Možno sa oprieť o metodické pochybovanie známe z dejín filozofie, možno sa odvolať na kritický postoj a slobodu filozofa, možno identifikovať dokonca i pasívne motivácie siahajúce až k inštinktívnej rovine. Avšak možno si aj pozornejšie všimnúť, podobne, ako to robí Vydrová, Husserlove výpovede v *Textoch k redukcii* o univerzálnej nezrozumiteľnosti sveta, ktorú treba napraviť, a to získaním pôdy, ktorá už nepredpokladá nič z nezrozumiteľného (Vydrová 2010, 59). Autorke sa tu podarilo napriek mnohým aktuálne otvoreným diskusiám o pravej motivácii redukcie zachytiť a ďalej rozvinúť jeden z ťažiskových motívov, ktoré Husserla viedli k vypracovaniu cielených metodických krokov pozastavenia platnosti a vyradenia generálnej tézy sveta. Tým sa konzistentne dostala k otázkam konfrontácie prirodzeného a fenomenologického postoja a aj k druhému problémovému okruhu, ktorým je výkon redukcie. Uskutočnenie fenomenologickej redukcie otvorilo fenomenológom vlastné pole skúmania a prinieslo širokú paletu tém, v ktorých dodnes nachádzajú početné inšpirácie a podnety mnohí filozofi, ale aj vedci z príbuzných odborov.

V druhej kapitole autorka prehľadne zachytáva hlavné témy spojené s presmerovaním optiky pomocou redukcie, akými sú rozštiepenie Ja, pozícia nezúčastneného pozorovateľa, vzťah imanencie a transcencie, intencionalita, intersubjektivita či horizont zmyslu. Podrobnejšie

sa pritom zameriava na nový rozmer, ktorý získala fenomenológia zohľadnením času, dejín a dejinnosti vo svojich skúmaníach, čím sa posunula od vykonávania statických deskripcií ku geneticko-generatívnym analýzám. Práve zohľadňovaním časového a dejinného rozmeru možno dnes nielen presnejšie rozlíšiť tzv. priečnu a pozdĺžnu intencionalitu, ale aj rozšíriť úvahy o sféru neintencionálneho či predintencionálneho, ktoré rezonujú zvlášť v neskorších podobách radikalizovanej fenomenológie. Autorka v tejto súvislosti upozorňuje aj na dôležitosť iterácie, opakovania, ktoré Husserlovi umožnilo jednak sa opätovne vrátiť k niektorým témam a prehliabíť ich, jednak odкрыť nové sféry reflektujúceho Ja, čím sa podľa Vydrovej fenomenologickej cesty čiastočne priblížili k archeologickému odhaľovaniu skrytých vrstiev a sedimentov.

S aplikovaním fenomenologickej metódy je úzko zviazaná náročná otázka zmyslu redukcie, na ktorú autorka reaguje v záverečných kapitolách, a to v dvoch rovinách. Na jednej strane poukazuje na skutočnosť, že metóda nie je do prostredia fenomenológie sekundárne vsadená zvonka, ale je súčasťou samotného fenomenologickeho myslenia, a preto otázku zmyslu redukcie treba vnímať v širšom kontexte celej fenomenológie. Na druhej strane metóda demonštruje aj svoje hranice, najmä ak sa pôvodná vrstva samotného javenia stráca v tom, čo sa javí. Preto pri otázke zmyslu redukcie autorka neobchádza ani kritický pohľad niektorých súčasných fenomenológov, ktorí radikalizujú metódu (napríklad Michel Henry v podobe proti-redukcie či Jean-Luc Marion vo forme proti-metódy), čím prekračujú hranice Husserlovej fenomenológie. Toto uvoľnenie hraníc, ako správne poznamenáva Vydrová, však otvára dvere novým témam, ktoré dnes pútajú našu pozornosť. Spomeňme aspoň odcovery neintencionálnej sféry či prístup k nasýteným fenoménom, o ktorých sa v súčasnosti vážne diskutuje na domácej i medzinárodnej fenomenologickej pôde.

Na záver možno skonštatovať, že Vydrová vo svojej monografii sprevádza čitateľa nielen po jednej, ale hneď po viacerých cestách fenomenológie: po schodných i menej schodných, s vyznačenými okrajmi i bez okrajov, jasných i tematizujúcich paradoxy, opisujúcich formálne stránky metódy i odcovery vlastné problémy fenomenológie. To všetko v čitateľovi zvyšuje zvedavosť a prebúdzá myslenie, k čomu prispieva aj kultivovaný štýl písania a vyjadrovania. Preto odporúčam nahliadnuť do knihy zblízka a nechať sa inšpirovať.

Jana Tomašovičová

Jana Tomašovičová
Katedra filozofie FF UCM v Trnave
Nám. J. Herdu 2
917 01 Trnava
SR
e-mail: jana.tomasovicova72@gmail.com